

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

22. juni 2012 • J.nr.: NMK-132-00033 (tidl. MKN-130-00272) • Ref.: bemad/caora

AFGØRELSE

i sag om godkendelse til udvidelse af en svineproduktion i Hedensted Kommune

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter husdyrbruglovens § 12¹.

Natur- og Miljøklagenævnet stadfæster Hedensted Kommunes afgørelse af 29. august 2008 om godkendelse til udvidelse af slagtesvineproduktionen på Overvej 10, 7140 Stouby, med følgende ændringer:

Vilkår nr. 2 ændres til:

Godkendelsen omfatter en årsproduktion på 20.946 slagtesvin (30-102 kg) svarende til 598,5 dyreenheder (DE)².

Inden for dette produktionsloft tillades afvigelser i ind- og udgangsvægten, så længe den maksimale afgangsvægt ikke overstiger 110 kg. pr. svin, og indgangsvægten ikke kommer under 25 kg, ligesom den maksimale vægt på stald af gangen ikke må overstige 355.278 kg i alt.

Produktionen i de enkelte staldafsnit må ikke overstige de i tabellen anførte antal:

Stald ID	Antal dyr	Antal stipladser
Gl. Stalde	3802	1083
Stald (2004)	6935	1950
Udvidelse af stald (2004)	1459	336
Ny stald	8750	2014

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 4. december 2009 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer.

² Beregnet efter bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006 om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. Anvendes omregningsfaktorerne i bekendtgørelse nr. 717 af 2. juli 2009 om ændring af bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006 om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. svarer årsproduktionen til 537,95 DE.

Vilkår nr. 14 ændres til:

I den nye stald skal der etableres et biologisk luftrensningsanlæg, hvor al afgangsluft renses, således at 73 % af lugten fjernes.

I udvidelsen af slagtesvinestalden fra 2004 skal der etableres et biologisk luftrensningsanlæg, hvor halvdelen af afgangsluft renses, således at 36,5 % af lugten fjernes.

I stalden fra 2004 skal der etableres et biologisk luftrensningsanlæg, hvor 35 % afgangsluft renses, således at 25,6 % af lugten fjernes.

Vilkår nr. 15 ændres til:

Luftrensningsanlægget skal være forsynet med trykmåler, vandmåler samt alarm.

Vilkår nr. 16 ændres til:

Luftrensningsanlægget skal være i drift året rundt.

Vilkår nr. 17 ændres til:

Luftrensningsanlægget skal vedligeholdes i overensstemmelse med producentens vejledning. Producentens vejledning skal opbevares på husdyrbruget.

Vilkår nr. 18 og 19 ophæves.

Som vilkår nr. 42 a indsættes:

Der skal hvert år etableres 1,5 % efterafgrøder ud over de til enhver tid gældende lovpligtige efterafgrøder, eller der må maksimalt udbringes 1,36 DE/ha.

Vilkår nr. 44 ændres til:

Markerne 50-2, 57-3 og 58-1 skal følge Grundvandsædskifte G4.

Følgende del af vilkår nr. 45 ophæves:

Udsprengning af husdyrgødning må ikke ske nærmere end 200 m fra [den selvejende institution], på lørdage, søndage og helligdage.

Punkt 6 i vilkår nr. 47 ændres til:

Dokumentation for drift af visse arealer med G4 sædskifte, f.eks. markplaner.

Vilkår nr. 54 ændres til:

Der skal føres en logbog for luftrensningsanlægget, hvori følgende registreres:

- Ledningsevnen (som minimum på timebasis)
- Vandforbruget
- Luftrensningsanlæggets driftstid
- Månedlige målinger af tryktabet
- Tidspunkter for rengøring/skiftning af filtre
- Enhver form for driftsstop med angivelse af årsag og varighed

Efter vilkår nr. 54 indsættes følgende vilkår:

54 a. Der skal indgås en skriftlig aftale med producenten om serviceeftersyn af luftrensingsanlægget. Luftrensingsanlægget skal kontrolleres af producenten mindst hver fjerde måned. Kalibrering af ledningsevne-sensoren skal foretages mindst én gang årligt. Serviceaftalen med producenten skal opbevares på husdyrbruget.

54 b. Tilsynsmyndigheden skal underrettes, såfremt luftrensingsanlægget er ude af drift i en periode på mere end 1 uge.

54 c. Logbogen/elektronisk registrering samt kontrolrapporter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Godkendelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet senest 2 år efter nævnets afgørelse, jf. husdyrbruglovens § 33, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet³. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. husdyrbruglovens § 90.

---

³ Lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Hedensted Kommune meddelte den 29. august 2008 miljøgodkendelse til en udvidelse af slagtesvineproduktionen på Overvej 10, 7140 Stouby, efter husdyrbruglovens § 12.

Afgørelsen er påklaget til Miljøklagenævnet af Det Økologiske Råd samt omboende (klager 1 og klager 2). Sagen er pr. 1. januar 2011 overført til Natur- og Miljøklagenævnet⁴.

Det Økologiske Råd har bl.a. anført en række klagepunkter vedrørende lugt, herunder at der ikke bør tillades en så høj geneafstand i forhold til den vægtede gennemsnitsafstand, når der er tale om en miljøgodkendelse til en meget stor produktion, hvor størstedelen af produktionen sker i forældede stalde, der har en højere lugtemission end referencestalden. Det Økologiske Råd mener endvidere, at der bør stilles krav om ophør af produktionen i den eksisterende stald, der ligger i tilknytning til de eksisterende bebyggelsesarealer, for at reducere lugtgenerne i samlet bebyggelse. Det Økologiske Råd mener tillige, at der bør stilles uddybende vilkår til anvendelse og typen af den valgte og etablerede lugtrensning, ligesom der bør stilles vilkår om lugtemission i lugtenheder.

For så vidt angår ammoniak anfører Det Økologiske Råd, at der bør meddeles afslag på ansøgningen eller stilles krav om ophør af produktionen i den eksisterende stald, der ligger i tilknytning til de eksisterende bebyggelsesarealer, for at reducere ammoniakemissionen. Hvis dette ikke kan ske bør der stilles vilkår om, at staldsystemet i den eksisterende stald skal være BAT. Herudover anfører Det Økologiske Råd, at kommunen har lavet fejl i beregningen af ammoniaktab, og at der bør stilles vilkår om det maksimale tilladte ammoniaktab.

Da ansøger ikke anvender foderoptimering i ansøgt drift, finder Det Økologiske Råd endvidere ikke, der anvendes de korrekte normtal i ansøgt drift for så vidt angår fosfor pr. dyreenhed i foderet.

Sluttelig stiller Det Økologiske Råd sig uforstående overfor, at det anføres i miljøgodkendelsen, at der udbringes husdyrgødning omkring den 1. oktober. Dette er kun tilladt på arealer med frøgræs, men det af ansøger oplyste sædskifte indeholder ikke frøgræs.

Klager 1, der er en selvejende institution, anfører navnlig bekymring over lugtgenerne ved den godkendte udvidelse. Klager 1 henholder sig til indsigelser indsendt i forbindelse med Hedensted Kommunes behandling af sagen. Af disse fremgår det, at klageren frygter for risikoen for yderligere lugtgener og giftdampe, ligesom udvidelsen vil medføre mere trafik på vejen, som ligger tæt op af klager. Klager mener endvidere ikke, at vilkåret, om at transport af gylle skal ske i koordinering med klager, er forenelig med klagers ønsker om fleksibilitet. Klager påpeger tillige en faktisk fejl i afstandsmålingen vedrørende afstanden mellem klager og produktionsanlæggene.

Klager 2 anfører bl.a., at kommunens godkendelse mangler kontrolvilkår for så vidt angår det lugtreducerende anlæg. Herudover mener klageren, at kommunen burde have stillet vilkår, der regulerer en eventuel overtrædelse af godkendelsens vilkår. Klageren finder tillige, at husdyrgødningen vil

---

⁴ Jf. lov nr. 484 af 11. maj 2010 om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love samt lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet som ændret ved lov nr. 1608 af 22. december 2010.

indeholde mere kvælstof end normalt, fordi der anvendes lugt- og ammoniakreducerende tiltag. Arealerne, herunder sårbare drikkevandsområder, vil derfor tilføres kvælstof udover normen.

I forbindelse med den tidligere godkendelse fra 2004 er der stillet vilkår om fornyet vurdering af nedbringelse af ammoniakfordampning. Klager 2 mener ikke, at kommunen med nærværende godkendelse har vurderet vilkåret, da der kun står i afsnit 4.3.4, at der ikke er naturområder beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Klager 2 anfører ligeledes, at vilkår i den tidligere godkendelse om 10 meter bræmmer omkring nærmere angivne arealer ikke er videreført i nærværende miljøgodkendelse. Klager finder, at et sådant vilkår skal overholdes, selvom der er tale om udvidelse af en eksisterende produktion.

Sagens oplysninger

Der er den 13. juni 2007 søgt om godkendelse til udvidelse af husdyrbruget fra 11.900 slagtesvin fra 30-100 kg, svarende til i alt 328,1 dyreenheder (DE), til 22.085 slagtesvin, svarende til i alt 631 DE.

Bedriften råder over i alt 228,2 ha ejede og forpagtede arealer til udbringning af husdyrgødning fra ejendommen. Hertil kommer 234 ha aftalearealer, som ligger i Horsens Kommune. Horsens Kommune har vurderet, at der skal meddeles arealgodkendelse til disse arealer.

Det eksisterende anlæg består af 4 ældre stalde indrettet med 1333 stipladser med fuldspaltegulv, hvor der i nudrift årligt produceres 11.900 slagtesvin (30-100 kg). I 2004 er der opført en stald ca. 200 meter nord for det eksisterende staldanlæg. Stalden, der også er med fuldspaltegulv, har 1950 stipladser, og der produceres i nudrift årligt 7150 slagtesvin (30-100 kg). Ansøger ønsker at udvide denne stald med 12 meter og 250 stipladser. Herefter vil der være 2200 stipladser på fuldspaltegulve og en årlig produktion på 8750 slagtesvin (30-102 kg). I forbindelse med udvidelsen ønsker ansøger også at opføre en ny staldbygning parallelt med staldbygningen fra 2004. Den nye staldbygning indrettes med delvist spaltegulv (25-40 % fast gulv). Der vil være 2200 stipladser og en produktion på 8750 slagtesvin (30-102 kg).

I stalden fra 2004 samt den nye stald vil der blive indført anlæg til rensning af afgangsluften. Der vil blive indført lugt- og ammoniakreducerende tiltag i form af to forskellige systemer henholdsvis biologisk luftrensning i stalden fra 2004 og biofilter i den nye stald.

Der opføres to nye beholdere til flydende husdyrgødning med fast overdækning, og der laves fast overdækning på den eksisterende beholder. Beholderne er placeret umiddelbart syd for stalden fra 2004 og den nye stald.

Lugt

Det er oplyst, at der i forbindelse med det ansøgte projekt vil blive etableret lugtreducerende tiltag i form af et biofilter for at reducere afgangsluften fra den nye stald samt biologisk luftrensning til rensning af afgangsluften fra den eksisterende stald fra 2004.

Det fremgår af det elektroniske ansøgnings-skema, at den korrigerede geneafstand for anlægget er beregnet som følger:

Kategori	Afstand
I. Eksisterende eller, ifølge kommuneplanens rammedel, fremtidigt byzone- eller sommerhusområde	Ej beregnet, ukorrigerede genekriterie er overholdt
II. Samlet bebyggelse i landzone ifølge definitionen fastsat i bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning og ensilage eller område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende.	615,61 m
III. Etablering, udvidelse eller ændring ved enkeltboliger	114,88 m

Der ligger en selvejende institution (klager 1) i et område lokalplanlagt til boligformål i en vægtet gennemsnitsafstand på 385,66 meter fra anlægget. Afstanden er dermed kortere end den udregnede geneafstand, kategori II.

Af Hedensted Kommunes godkendelse fremgår følgende om vurderingen af lugtgener:

"For at reducere lugten fra udvidelsen etableres biofilter på afgangsluften fra den nye stald samt biologisk luftrensning af afgangsluften fra stalden fra 2004.

Biofiltre renser luften ved at luften passerer gennem et materiale, der er dækket af en biofilm, som er et lag af bakterier, der kan omsætte en stor del af de stoffer der giver lugt. Jævnfør Dansk Svineproduktion kan et biofilter af denne type reducere lugtemissionen med gennemsnitligt 77 %. Biofilteret vil blive placeret på vestsiden af den nye staldbygning og vil være udformet som et såkaldt fladefilter og få et areal på størrelse med den stald filteret skal rense luften fra, dvs. ca. 2300 m² (se bilag 6 A)⁵. Biofilteret vil ikke rage op i landskabet og der vil blive etableret skærmende beplantning uden om både filter og staldanlæg samt gyllebeholdere.

Da biofiltermetoden til reduktion af lugt stadig er under udvikling, har Hedensted Kommune vurderet, at det er nødvendigt at stille vilkår om,

- at der skal foreligge dokumentation for at luftrensningen kan rense afgangsluften nok til at genekriterierne⁶ i denne miljøgodkendelse overholdes,
- at der ikke kan gives byggetilladelse før nyeste dokumentation foreligger for effekten af luftrensningen.
- at der skal være service på og kontrol af luftrensningsanlæg, så der sikres optimal drift

På bygningen fra 2004, projekteres der med et luftrensningsanlæg i form af en biologisk luftvasker — som nævnt under ammoniakafsnittet. Biologisk luftrensning fungerer ved at afgangsluften fra stalden passerer to filtre med biofilm som overrisles med vand (se bilag 6 A, afsnit om lugt). Filtrene vil blive placeret på staldbygningens loft i forbindelse med de enkelte ventilationsafkast og vil dermed ikke være synlige udefra. Jf.

⁵ Bilaget er ikke gengivet i nævnets afgørelse.

⁶ Note indsat i kommunens godkendelse: "Genekriterierne kan betragtes som et givet områdes tålegrænse, dvs. den maksimale miljømæssigt acceptable belastning af et område jf. Vejledning fra Skov- og Naturstyrelsen."

Dansk Svineproduktion kan denne type luftrensning reducere lugtemissionen med gennemsnitligt mellem 28 % (sommer) og 54 % (vinter) (Dansk Svineproduktion, Faglige publikationer, meddelelse 737).

Til beregning i det elektroniske ansøgningssystem, er der anvendt lugtreduktionsprocenter på hhv. 75% for biofilteret og 28% for den biologiske luftvasker. Beregningen viser, at de beregnede lugtgener af den kommende produktion er på niveau med eller under det lugtgeneniveau der kan beregnes for nudriften. Se nedenstående tabel.

[Den selvejende institution, klager 1], der ligger syd for anlægget, er lokalplanlagt til boligformål og har derfor samme genekriterier som en samlet bebyggelse.

Tabel 3.2.1. Resultat af lugtberegning. Fra it-ansøgning

Områdetype	Beregningsmodel	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Geneafstand, nudrift	Vægtet gennemsnitsafstand	Genekriterie overholdt?
Byzone	Ny	883,16 m				Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Samlet bebyggelse	Ny	684,02 m	615,61 m	623,14 m	385,66 m	Genekriterie overholdt. Korrigeret geneafstand kortere end eller lig med geneafstand i nudrift, og vægtet gennemsnitsafstand længere end 50 % af korrigeret geneafstand.
Enkelt bolig	F M K	350,38 m	114,88 m	115,74 m	152,18 m	Genekriterie overholdt. Korrigeret geneafstand kortere end vægtet gennemsnitsafstand.

Ovenstående tabel viser, at genekriterierne er overholdt, jf. beregningerne i det elektroniske ansøgningssystem

Forklarende tekst til tabellen:

Miljøvurdering af lugtgener bliver beregnet efter to modeller: FMK modellen, og den nye lugtvejledning. Hvilken model, der benyttes fremgår af tabellen og afhænger af hvilken model, der giver den længste geneafstand. Følgende begreber indgår i tabellen:

- Den ukorrigerede geneafstand, er den geneafstand, som kan beregnes på baggrund af lugtemissionen fra alle staldafsnit.
- Den korrigerede geneafstand, er den geneafstand, hvor der er korrigeret for vindretning og kumulation i forhold til en situation, hvor den nye model anvendes. Den indeholder desuden en korrektion baseret på en bortscreening af staldafsnit, som er placeret længere væk end 1,2 gange geneafstanden.
- Geneafstanden ved nudrift er den korrigerede geneafstand, som kan beregnes på baggrund af den husdyrproduktion, som er angivet under nudrift. Denne geneafstand anvendes i tilfælde, hvor den vægtede gennemsnitsafstand er mellem 50-100 % af geneafstanden. I disse tilfælde må der foretages ændringer, som giver uændrede eller reducerede lugtgener. Dette betyder i så fald, at geneafstanden ved ansøgt drift ikke må være længere end geneafstanden ved nudrift.
- Den vægtede gennemsnitsafstand er en beskrivelse af den reelle afstand mellem staldafsnittene og omboende. Den vægtede gennemsnitsafstand beregnes kun for de staldafsnit, som ikke er bortscreenet ved at ligge længere væk end 1,2 gange geneafstanden.

Beregningen viser, at genekriterierne, med de indtastede betingelser, overholdes, idet den korrigerede geneafstand til [den selvejende institution, klager 1] (i tabellen: samlet bebyggelse) er lig med eller kortere end den korrigerede geneafstand i nudrift samtidig med at den vægtede gennemsnitsafstand er mellem 50-100 % af geneafstanden. Dvs. lugtniveauet beregnes til at være det samme som eller lidt mindre end det er i nudrift.

Der stilles vilkår, om at der skal anvendes luftrensning, således at genekriterierne overholdes. Der stilles desuden vilkår om, at der inden byggeriet kan godkendes af kommunen, skal foreligge dokumentation for effekten af luftrensningen og at den er så effektiv, som nærværende miljøgodkendelse forudsætter. Der er ydermere stillet vilkår om, at tilsynsmyndigheden kan kræve, at virksomheden får foretaget ekstra kontrol af luftrensningsanlæg, hvis det skønnes nødvendigt.

På baggrund af beregningerne i it-ansøgningssystemet, samt de stillede vilkår vurderer Hedensted Kommune, at en ikke øget geneafstand i forhold til [den selvejende institution, klager 1] og naboer vil være acceptabel og at der ikke er risiko for væsentligt øgede lugtgener for de omboende."

Kommunen har i godkendelsen fastsat følgende vilkår om lugt- og ammoniakreducerende tiltag:

" 14. Der skal etableres luftrensning således at lugtgenekriterierne overholdes.

15. Der skal etableres luftrensning således at kravet om 15 %, ammoniakreduktion fra stald og lager i forhold til bedste staldsystem, med normtal 2005/2006 som udgangspunkt, overholdes.

16. Driften af luftrensningsanlæg skal følge anvisningerne om optimal drift fra leverandøren og der skal indgås serviceaftale med leverandøren om minimum årlig kontrol af drift og vedligeholdelse.

17. Årlige kontrolrapporter skal indsendes til Kommunen senest 14 dage efter virksomheden har modtaget rapporten.

18. Inden byggetegninger kan godkendes, skal der foreligge en præcis angivelse af, hvilke typer luftrensning der etableres, samt dokumentation for at luftrensningen reducerer lugt- og ammoniakemissionen så meget at vilkår 14 og 15 overholdes.

19. Filtermateriale fra luftrensning skal afhændes til godkendt modtager eller indgå i bedriftens gødningsregnskab.

(...)

54. Hvis kommunen skønner det nødvendigt, skal husdyrbruget for egen regning, via ekstra kontrol dokumentere, at luftrensningen fungerer som den skal (så lugtvilkår overholdes). Kommunen kan højst forlange dette udført én gang årligt. Kontrolrapporten skal sendes til kommunen."

Kommunen har i godkendelsen fastsat følgende vilkår vedrørende den tilladte årsproduktion på ejendommen:

" 2. Godkendelsen omfatter en årsproduktion på 22.085 slagtesvin (30-102 kg) svarende til 631 dyreenheder (DE). Dyreholdet er beregnet efter den på godkendelsestidspunktet gældende "Husdyrgødningsbekendtgørelse"(BEK nr. 1695 af 19. december 2006) med senere ændringer.

- Inden for dette produktionsniveau tillades afvigelser i ind - og afgangsvægt, så længe det maksimale antal DE ikke overskrides og den maksimale afgangsvægt ikke overstiger 110 kg pr. svin. Indgangsvægten må ikke komme under 25 kg."

Af Hedensted kommunes godkendelse fremgår følgende vedrørende lugt i forbindelse med udbringning af flydende husdyrgødning:

"Gødningshåndtering

Der pumpes gylle fra stalden over i gyllebeholder Ca. hver 3-4 uge.

På arealer nærmest [ejendommen] (Ca. 88 ha), bringes der gylle ud med selvkørende gylleudlægger, hvis der er mulighed for det, alternativt bruges gyllevogn med slæbeslanger. I forbindelse med udbringning til netop disse arealer, så har der tidligere (i VVM-redegørelsen fra 2003) været projekteret med, at der ville blive tilført gylle via slanger, der leder gyllen direkte ud til den selvkørende gylleudlægger. Denne udbringningsform er afhængig af, at der kan lejes en selvkørende gylleudlægger, hvilket ikke altid har vist sig muligt.

Gylle til alle andre arealer (130,1 ha ejede og forpagtede og 234 ha aftalearealer i Horsens Kommune), der transporteres til arealer længere væk fra ejendommen, transporteres med lastvogn med påmonteret pumpe og returløb således at spild af flydende husdyrgødning undgås. Fra lastvogn flyttes gyllen til mobil buffertank ved udbringningsarealerne. Herfra pumpes gyllen over i gyllevogn med slanger eller evt. selvkørende gylleudlægger, hvis der er mulighed for det.

Der er stillet vilkår om at pumpning, omrøring og flytning af gylle så vidt muligt skal foregå på hverdage, under hensyntagen til vindretning og naboer, og at transport af husdyrgødning fra ejendommen skal ske i lastvogn, samt at lastvogne skal have påmonteret pumpe og returløb.

Transport af gylle skal ske i koordinering med [den selvejende institution]

Udbringning af gylle med slanger og hensyntagen til naboer er jf. BREF-notat BAT i forhold til udbringning af gylle.

Det er Hedensted Kommunes vurdering, at gødningshåndteringen og gødningsopbevaring opfylder gældende regler og at der ikke er nogen væsentlig risiko for forurening ved de anvendte metoder, samt at der er anvendt BAT."

Kommunen har i godkendelsen stillet følgende vilkår vedrørende lugt i forbindelse med udbringning af flydende husdyrgødning:

"9. Pumpning, omrøring og flytning af gylle skal så vidt muligt foregå på hverdage og under hensyntagen til naboer og vindretning.

(...)

45. Udspreddning af husdyrgødning må ikke ske nærmere end 200 m fra [den selvejende institution], på lørdage, søndage og helligdage. Udbringning af husdyrgødning skal ske efter god nabopraksis, og der skal tages hensyn til vindens retning og meteorologiske forhold."

BAT

Af Hedensted Kommunes godkendelse fremgår bl.a. følgende om BAT:

"Der er redegjort for anvendelsen af BAT i bilag 6 A i ansøgningsmaterialet. Under flere af redegørelsens vurderingsafsnit er anvendelse af bedst tilgængelige teknik beskrevet og vurderet. Samlet set er der redegjort for BAT i forhold til følgende punkter:

(...)

- Foder: der er redegjort for hvorfor der ikke anvendes BAT på foder. De anvendte sædskifter opvejer for dette fravalg og bringer fosfor og kvælstofoverskuddet ned på niveau med hvis der var anvendt BAT på foder.
- Staldindretning: nye stalde etableres med delvist spaltegulv, anvendelse af teknologiske løsninger til reduktion af lugt og ammoniak: biologisk luftvasker og biofilter.

(...)

De her nævnte tiltag er nærmere vurderet i de respektive afsnit i denne miljøvurdering. På baggrund af ansøgers oplysninger om anvendelse af BAT, samt de stillede vilkår, vurderer Hedensted Kommune at husdyrbruget opfylder kravet om BAT."

Kommunen skriver følgende om BAT for så vidt angår ammoniak:

"Den samlede emission af ammoniak fra anlægget er 8549,1 kg N/år, heraf udgør meremissionen 2156,3 kg N/år dvs. ca. 25 % af den samlede emission (jf. elektroniske ansøgningsssystem). Jf. beregning i det elektroniske ansøgningsystem er det generelle krav om reduktion af ammoniaktab fra stald og lager opfyldt.

Reduktionskravet opfyldes ved, at der i stalden fra 2004 etableres luftrensning i form af biologisk luftvasker, som vurderes at kunne fjerne omkring 50 % af ammoniakken jf. Dansk Svineproduktion (Faglige publikationer, meddelelse 737). I forbindelse med den kommende stald etableres biofilter, som jf. Dansk Svineproduktion (Faglig publikation, meddelelse 807) fjerner gennemsnitligt 65 % af ammoniakken fra afgangsluften (se bilag 6, afsnit om lugt og ammoniak)⁷. Sidstnævnte effekt på 65 % reduktion, er det imidlertid ikke muligt at få it-ansøgningssystemet til at regne med. Den reelle reduktion af ammoniak ved anvendelsen af de to typer filtre bliver derfor større og det faktiske tab af ammoniak fra stald og lager bliver således lavere end angivet herover. Det kvælstof der opsamles af filteret fastholdes i filtermaterialet, som derfor skal afhændes til godkendt modtager eller ved eventuel anvendelse, skal det indgå i gødningsregnskabet.

Kommunen har stillet vilkår om at kravet om 15 % reduktion overholdes og at der foretages årlig service og kontrol på luftrensningsanlæg der har til formål at reducere ammoniakemission.

Kommunen vurderer, på baggrund af beregning i det elektroniske ansøgningsystem (se bilag 6 B)⁸, at ammoniakreduktionskravet overholdes, når der etableres biologisk rensning af afgangsluften på stalden fra 2004 og biofilter på den kommende stald.

---

⁷ Bilaget er ikke gengivet i nævnets afgørelse.

⁸ Bilaget er ikke gengivet i nævnets afgørelse.

Hedensted Kommune vurderer både biologisk luftvasker og biofilter på afgangsluften som BAT mht. reduktion af ammoniak."

Kommunen skriver følgende om BAT på foder (fosfor):

"I forhold til husdyrgødningens indhold af fosfor, så er der ikke projekteret med at tilsætte fytase, som vil kunne reducere mængden af fosfor i gyllen. En beregning af fosforniveauet viser, at det ansøgte sædskifte vil resultere i et lille underskud af fosfor på markniveau (se bilag 6 A)⁹. Hedensted kommune vurderer derfor, at der ikke er behov for vilkår omkring fytase i foderet.

I forhold til foderets indhold af råprotein vil en reduktion have negativ konsekvenser for produktionseffektiviteten. Det er fra ansøgers side valgt ikke at reducere i foderets indhold af råprotein, men at tiltag i forhold til kvælstof foretages ved hjælp af ændret sædskifte (se afsnit om grundvand)¹⁰."

Nitrat til grundvand

Af Hedensted Kommunes godkendelse fremgår følgende vedrørende hensynet til grundvand:

"Udbringningsarealerne overlapper med områder, hvor der er ny viden mht. grundvandets sårbarhed. I Vejle Amts VVM-redegørelse i forbindelse med ansøgning om udvidelse af produktionen på [ejendommen] i 2003, indgår der også hensyn til sårbare grundvandsområder. Pga. af ny kortlægning af grundvandsressourcen på Juelsmindehalvøen, er der nu ny viden, som betyder at det ikke er de samme marker som i VVM-redgørelsen, der her fokuseres på mht. grundvand.

Hedensted Kommune arbejder på en indsatsplan for området. Den nye viden viser, at 34 ha af udbringningsarealerne ligger i grundvandsområder, der er følsomme overfor nitrat (se bilag 6 A afsnit om arealer)¹¹. Af hensyn til disse områder, projekteres der på visse marker med et sædskifte, der reducerer udvaskningen af nitrat, et såkaldt G10-sædskifte, dvs. vårbyg med 100 % miljøgræs, et sædskifte, der har et udvaskningsindeks på 65 (jf. notat om standard- og referencesædskifter fra Miljøstyrelsen, 27. juni 2007).

Der er udbringningsarealer i tre forskellige nitratfølsomme grundvandsområder. Beregninger i det elektroniske ansøgningssystem viser, at arealer med standardsædskifte har en udvaskning på 67 mg nitrat/l, mens marker med grundvandssædskifte (G10), har en udvaskning på 31 mg nitrat/l (bilag 6 A). Udvasning af nitrat fra hvert af de tre sårbare grundvandsområder er beregnet og i hvert af områderne er der en gennemsnitlig udvaskning fra arealerne på under 50 mg nitrat/l, jf. ansøgningsmaterialet:

- Areal lige syd for Hornsyld: hele udbringningsarealet (mark 54-0; 11,16 ha) med grundvandssædskifte. Udvasningsberegningen i it-systemet viser en udvaskning på 31 mg nitrat/l.
- Arealer midt mellem Hornsyld og Stouby: der i alt 7,5 ha af udbringningsarealerne, der overlapper med nitratfølsomt grundvandsområde. Af disse bliver 4,14 ha med grundvandssædskifte G10 (mark 57-3 og 58-1), hvilket resulterer i en gennemsnitlig udvaskning på 48,1 mg nitrat/l.
- Arealer sydvest for Stouby: der i alt 15,3 ha af udbringningsarealerne, der overlapper med nitratfølsomt grundvandsområde. 8,6 ha af arealet der ligger i NFI-området, skal dyrkes med grundvandssædskifte G10 (mark 103-0 og 105-5). Her beregnes den gennemsnitlige udvaskning til 46,8 mg nitrat/l.

⁹ Bilaget er ikke gengivet i nævnets afgørelse.

¹⁰ Afsnittet er ikke gengivet i nævnets afgørelse.

¹¹ Bilaget er ikke vedlagt nævnets afgørelse.

Arealer i nitratfølsomme grundvandsområder udvasker således jf. beregningerne i ansøgningen gennemsnitligt under 50 mg nitrat Pr. l. Det er vurderet, at det opnåede gennemsnit for nedsivning fra arealerne i nitratfølsomme områder, vil give samme resultat i forhold til nedsivning af nitrat til grundvandet, som hvis alle arealer indenfor de nitratsårbare områder, havde sædskifte der resulterede i udvaskning på under 50 mg nitrat pr. l.

Der stilles vilkår om grundvandssædskifte G10 på mark 54-0, 57-3, 58-1, 103-0 og 105-5.

Hedensted Kommune vurderer, at de nævnte tiltag i form af grundvandssædskifte G10 på visse marker, er tilstrækkelige til at beskytte grundvandet, og af grundvandet på Juelsmindehalvøen ikke vil blive påvirket væsentligt som følge af det konkrete projekt."

Kommunen har i godkendelsen fastsat følgende vilkår:

"44. Markerne 54-0 (11,2 ha), 103-0 (5,15 ha), 57-3 (2,62 ha), 58-1 (1,52 ha) og 102-5 (3,41 ha), skal følge det sædskifte, der er anført i ansøgningen: "Grundvandssædskifte G10", som betyder, at marken skal dyrkes med 100 % miljøgræs¹² i vårbyg. Følgende foranstaltninger skal overholdes:

- Der skal hvert dyrkningsår etableres mindst 100 % miljøgræs i vårbyg på de nævnte marker.
- Der skal ved tilsyn foreligge dokumentation for, at miljøgræsset er etableret korrekt fra høst og frem til 1. februar det følgende år.
- Det er driftsherres ansvar at etablering er vellykket.
- Der accepteres kun udlæg af græs i forbindelse med etablering af dækafgrøden. Dvs. udlæg af græs om foråret i vintersæd og udlæg af græs efter høst af hovedafgrøden accepteres ikke.
- Der må ikke anvendes gødning eller være græssende dyr på arealet fra høst og frem til 1. februar."

(...)

"47. Hvis Hedensted Kommune forlanger det, skal husdyrbruget dokumentere overholdelse af denne godkendelses vilkår. Følgende registreringer skal forevises tilsynsmyndigheden på forlangende, feks. i forbindelse med tilsyn, og skal opbevares i mindst 5 år.

- Driftsjournal/produktionslogbog
- Transportsedler
- Gødningsregnskab
- Sædskifte- og gødningsplaner
- Overførselsaftaler (af mindst et års varighed) m.v.
- Dokumentation for drift af visse arealer med G10 sædskifte, feks. markplaner
- Dokumentation for bortskaffelse af døde dyr
- Dokumentation for registrering af el- og vandforbrug
- Reparation af gyllebeholdere
- Beredskabsplan
- Registrering af uheld, der har medført risiko for forurening af grundvand eller vandløb"

---

¹² Hedensted Kommunes note: "Miljøgræs anvendes til at reducere nitratudvaskning fra rodzonen til grundvandet".

Transport- og trafikgener

Af Hedensted Kommunes godkendelse fremgår følgende vedrørende til- og frakørselsforhold til ejendommen:

"Der vil forekomme øget transport i forbindelse med transporter af dyr til og fra anlægget, fodertransport, kørsel af gylle, markarbejde og transport af afgrøder.

I ansøgningsmaterialet (bilag 6 A) ses et skema over antallet af transporter i nudrift og ansøgt drift. Der vil ske en stigning af antallet af transporter især i forhold til transport af husdyrgødning, som dog vil foregå i en kort koncentreret periode.

Gylle til de nærmeste arealer bringes ud med enten selvkørende gylleudlægger eller gyllevogn med slæbeslanger. Gylle der skal transporteres væk fra ejendommen, vil blive transporteret i lukkede tankvogne ud til udspredearealerne, hvilket der stilles vilkår om.

Transporter af dyr til og fra ejendommen, transport af døde dyr, foder, korn m.v. sker via privat vej forbi [den selvejende institution (klager 1)] og ned til [ejendommen]. Den private vej er tidligere blevet asfalteret, for at mindske støvgener.

Transporter tilstræbes at ske i tidsrummet 8.00 til 16.00, men kan forekomme fra tidlig morgen til sen aften. Der stilles vilkår om at transport af gylle skal koordineres med [den selvejende institution (klager 1)].

Det er Hedensted Kommunes vurdering, at transport til og fra husdyrbruget, med de stillede vilkår ikke vil indebære gener, der går væsentlig ud over, hvad der kan forventes i forbindelse med landbrugsdrift."

Kommunen har fastsat følgende vilkår for at begrænse generne fra transport og trafik, herunder også for at begrænse støvgenerne fra de benyttede grusveje:

"11. Transport af flydende husdyrgødning til udbringningsarealerne væk fra bygningsanlægget, skal foregå i lukkede transportvogne (lastvogne), der ikke anvendes til udsprede af husdyrgødningen i marken. Buffer-tanke ved udbringningsarealerne skal ligeledes være lukkede.

12. Transport af gylle skal ske i koordinering med [den selvejende institution (klager 1)]."

Nye oplysninger under klagesagens behandling i nævnet

Under sagens behandling i nævnet, har Hedensted Kommune fremsendt bemærkninger til klagepunkterne.

For så vidt angår luftrensning finder kommunen, at det er rimeligt at anvende biofilterets gennemsnitlige effekt, som baggrund for beregningerne af lugtgener i det elektroniske ansøgningssystem. Yderligere anfører kommunen, at kommunen har vurderet, at krav om lugtmålinger ikke vil være en realistisk mulighed for at kontrollere om vilkår om lugt overholdes, idet lugtmålinger kan være meget usikre. Kommunen har derfor vurderet, at det vil være mere brugbart at kontrollere anlæggenes korrekte drift via kontrolrapporter samt vedligeholdelse. Der er således stillet vilkår om årlig kontrol samt indsendelse af afrapportering kommunen. Via de tests anlæggene har gennemgået i forsøgssammenhæng, vil faktorer, der afspejler anlæggenes optimale drift, være afdækket. Ved at kontrol-

lere disse faktorer kan kommunen undersøge, om anlæggene fungerer efter hensigten og dermed renser luften i samme grad, som testen har vist.

For så vidt angår klagepunktet vedrørende krav om et vilkår om specifikke luftrensingsanlæg anfører kommunen bl.a., at der i miljøgodkendelsen er stillet vilkår om, at lugtgenekriterierne skal overholdes, at drift af anlæggene skal følge anvisningerne og have minimum årlig kontrol af drift og vedligeholdelse, samt at der, inden byggetegninger kan godkendes, skal foreligge dokumentation for hvilke anlæg, der projekteres med, og at disse kan reducere lugten til det krævede niveau (vilkår 14, 16 og 18).

Kommunen bemærker derudover, at det er muligt at overholde de gældende lugtgenekriterier med de teknologiske luftrensingsmetoder, der indgår i projektet, jf. beregningerne i det elektroniske ansøgningssystem, herunder lugtgenekriteriet til samlet bebyggelse og område i landzone, der er udlagt til boligformål.

Kommunen har til klagepunktet vedrørende gennemsnitsvægt og lugtemission forhørt sig hos ansøger, der har oplyst, at en kortere opholdstid i ansøgt drift betyder en øget tilvækst i den sidste del af tiden og derfor sænkes gennemsnitsvægten af dyr på stald.

Til klagepunktet vedrørende kommunens beregning af ammoniaktabet anfører kommunen følgende:

" Det fremgår af miljøgodkendelsen side 18, at det forventede ammoniaktab fra produktionen vil blive lavere end det, der fremgår af beregningerne i ansøgningen, da reduktionen fra det ene luftrensingsanlæg ikke medtages i systemets beregning.

Regnestykket, ser ud som følger:

Staldtype	Kg NH ³ pr dyr	Kg NH ³ pr DE (35 dyr /DE)	Kg NH ³ fra stald før rensning (dvs. x antal DE i stalden)	NH ³ fra stald efter rensning
Gl. stald, fuldspaltegulv	0,56	19,6	19,6NH ² /DE x 313 DE = 2567,6 kg NH ³	Ingen rensning: 2567,6 kg NH ³
Stald, 2004, fuldspaltegulv	0,56	19,6	19,6 kg NH ³ /DE x 250 DE = 4900 kg NH ³	Biofilter, 65% fjernes: 1715 kg NH ³
Ny stald, Delvist spaltegulv	0,44	15,4	15,4 kg NH ³ /DE x 250 DE = 3850 kg NH ³	Biologisk luftvask, 50% fjernes: 1925 kg NH ³
I alt				6207,6 kg NH³

De 1715 kg NH₃ fra biofilteret trækkes ikke fra i beregningssystemet og dertil kommer 626,4 kg NH₃ fra lagere. Lægges disse tal sammen giver det: 6207,6+1715+626,4= 8549 kg, hvilket er det ansøgningssystemet er kommet frem til.

Der er i miljøgodkendelsen vilkår om, at ammoniakreduktionskravet skal være overholdt. Hedensted Kommune vurderer, at der ikke er belæg for yderligere vilkår mht. ammoniak, jævnfør den gældende lovgivning. Den reduktion der følger af luftrensingsanlæggene, må anses som bonus."

Til klagepunktet om ammoniakpåvirkning af en nærliggende kirke har kommunen anført, at der ifølge Danmarks Miljøundersøgelser og Haderslev Stift ikke på nuværende tidspunkt foreligger dokumentation eller viden, der kan retfærdiggøre, at man stiller krav til reducere af ammoniak fra produktionen i forhold til den nærliggende kirke.

For så vidt angår klagepunktet vedrørende geneafstande bemærker kommunen, at hvis ansøger vælger staldsystemer, der er ringere end bedst tilgængelige staldsystem, skal ansøger, ifølge vejledningen til husdyrbrugloven¹³, af anden vej reducere lugt- og ammoniakniveauet, så dette svarer til bedste staldsystem. Forskellen i lugtbelastningen fra forskellige staldsystemer indgår i det elektroniske ansøgningssystemets beregninger, og der er derfor taget højde for det. Ansøger har gulvtyper i eksisterende stalde, som har øget kravet til rensning af luften for lugt, hvilket derfor indgår i projektet (via luftrensning). Gulvet i den ansøgte stald er delvis spaltegulv dvs. bedste staldsystem med hensyn til ammoniakfordampning.

Kommunen anfører i forbindelse med klagepunktet vedrørende opsamlet kvælstof fra luftrensning, at det kvælstof, der opsamles i forbindelse med luftrensning i det biologiske luftrensningsanlæg, som samler kvælstof i vand, vil blive ledt til gyllebeholderen. Denne mængde kvælstof indgår i beregningerne af udbragt kvælstof i det elektroniske ansøgningssystem. I biofilteret vil kvælstof blive opsamlet i filtermaterialet. Kvælstof fra denne rensning indgår ikke i beregningerne i systemet. Hvis filtermaterialet, der anvendes, fx er flis, vil det ikke være relevant at indregne i gødningen. Der blev også stillet spørgsmålstejn ved denne problemstilling i 2. offentlighedsfase, hvilket affødte, at der i den endelige miljøgodkendelse er stillet vilkår om, at filtermaterialet enten skal afhændes til godkendt modtager eller indgå i gødningsregnskabet (vilkår 19). Der blev gjort rede for ovenstående i "Samlet besvarelse til indsigelserne" i 2. offentlighedsfase.

Kommunen stiller sig uforstående overfor spørgsmålet om, hvorfor beregningerne i ansøgningssystemet kan resultere i 18,8 P/FE i nudrift og 18,3 P/FE i ansøgt drift, når der ikke er indtastet korrektioner på fosfor i ansøgt drift.

Nævnet har i forbindelse med sagens behandling anmodet ansøger om yderligere oplysninger om beregning af emissionsgrænser for ammoniakemission, dokumentation for slagtesvinenes gennemsnitsvægt i nudrift, og dokumentation for at der i forbindelse med lugtberegningen er målt til grænsen for lokalplanområdet og ikke til bygningerne i lokalplanområdet. Nævnet har tillige anmodet ansøger om at genberegne ansøgningsskemaet, da den eksisterende stald fra 2004 og udvidelsen af samme stald ikke er adskilt som to stalde i det ansøgningsskema, der ligger til grund for kommunens miljøgodkendelse.

Nævnet har herudover anmodet ansøger om at ændre rensningsteknologien, samt anmodet ansøger om at indsende nye lugtemissions- og ammoniakemissionsberegninger ved anvendelsen af en anden rensningsteknologi. Nævnet har derudover anmodet ansøger om at beregne udvaskningsindekset for så vidt angår nitrat til grundvand på de arealer, der ifølge kortlægningen ligger nitratfølsomt indvindingsområde.

Ansøger har indsendt de anmodede oplysninger, bl.a. i form af et revideret ansøgningsskema.

---

¹³ Vejledning fra Skov- og Naturstyrelsen, Tilladelse og miljøgodkendelse af husdyrbrug, 2007. Denne er nu erstattet af miljøstyrelsens Wiki-vejledning: <http://www2.mst.dk/wiki/husdyrvejledning.default.aspx>

Det fremgår af det reviderede ansøgningskema, at den korrigerede geneafstand for anlægget, når der anvendes en anden teknologi, er beregnet som følger:

Kategori	Afstand
I. Eksisterende eller, ifølge kommuneplanens rammedel, fremtidigt byzone- eller sommerhusområde	Ej beregnet, ukorrigerede genekriterie er overholdt
II. Samlet bebyggelse i landzone ifølge definitionen fastsat i bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning og ensilage eller område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lignende.	588,31 m
III. Etablering, udvidelse eller ændring ved enkeltboliger	104,21 m

Der ligger en selvejende institution (klager 1) i et område lokalplanlagt til boligformål i en vægtet gennemsnitsafstand på 393,52 meter fra anlægget. Afstanden er dermed kortere end den udregnede geneafstand, kategori II.

Det følger af ændringen, at den beregnede lugtgeneafstand i ansøgt drift ikke er længere end lugtgeneafstanden i nudrift, og der er dermed ikke en stigende lugtemission fra husdyrbrugets staldanlæg som følge af det ændrede projekt.

Nævnet har herefter anvendt de nye beregninger for lugt, ammoniak og antal dyr, som ansøger har sendt ind til brug for klagenævnets behandling af sagen.

Til klagepunktet vedrørende nitrat til grundvand har Hedensted Kommune på forespørgsel fra nævnet oplyst, at der er arealer, der ligger i et område, der er udpeget som nitratfølsomt indvindingsområde, og hvor kommunen vil udpege et indsatsområde og på denne baggrund en indsatsplan. Herudover har kommunen oplyst, at en andel af ansøgers arealer ligger i et område, der ikke er udpeget som nitratfølsomt indvindingsområde, men hvor kommunen agter at udpege et indsatsområde og på denne baggrund en indsatsplan.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Det ansøgte er omfattet af husdyrbruglovens § 12 og forudsætter en godkendelse af det samlede husdyrbrug inkl. bedriftens arealer, jf. lovens § 12, stk. 2, og § 103, stk. 2.

Ifølge husdyrbruglovens § 19 skal kommunen ved vurderingen af bl.a. en ansøgning om godkendelse efter lovens § 12 sikre, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger for at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT), og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Kommunen skal endvidere efter husdyrbruglovens § 23, nr. 1, varetage hensynet til anvendelse af BAT ved vurderingen af en ansøgning om godkendelse efter lovens § 11 eller § 12.

Kommunen skal meddele afslag på en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 12, hvis lovens § 19 ikke er opfyldt, jf. lovens § 31.

Efter § 2, stk. 2, i lov nr. 122 af 23. februar 2011 om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug skal ansøgninger indgivet inden den 15. marts 2011 færdigbehandles efter de hidtil gældende regler. Efter § 2, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 291 af 6. april 2011, skal sager om ansøgninger om tilladelse eller godkendelse efter lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug §§ 10, 11, 12 eller 16 og anmeldelse efter § 19 i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug, modtaget af kommunen før den 10. april 2011, behandles efter de hidtil gældende regler.

Lugt

Kommunen skal i en miljøgodkendelse efter § 12 fastsætte vilkår, der sikrer, at husdyrbruget kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne, jf. husdyrbruglovens § 19, nr. 2, jf. § 27. Hvis husdyrbruget ligger mindre end 300 meter fra hhv. boliger eller boligområder mv., skal der altid fastsættes sådanne vilkår, jf. husdyrbruglovens § 27, stk. 1, 2. pkt., jf. § 20. Hvis husdyrbruglovens § 19 ikke er opfyldt, skal kommunen meddele afslag på ansøgningen, jf. § 31.

Kommunen må endvidere ikke meddele godkendelse, hvis det ansøgte vurderes at medføre væsentlige virkninger på miljøet, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 1, jf. stk. 3. Ved væsentlige virkninger på miljøet forstås, at det beskyttelsesniveau for bl.a. lugt, der er fastsat i bilag 3, afsnit B, overskrides. Heraf fremgår, at der skal beregnes en geneafstand ud fra både den nye lugtvejledning (Vejledning om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug), og efter FMK-vejledningen (Vejledende retningslinjer for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde, FMK, 2. udgave maj 2002). Geneafstanden fastsættes i hvert enkelt tilfælde på baggrund af den længste geneafstand beregnet efter de to vejledninger.

Hvis FMK-vejledningen giver den længste geneafstand, kan der foretages en justering af lugtemissionen, hvis husdyrbruget anvender miljøteknologi, som har en dokumenteret effekt på lugtemissionen, ligesom den i vejledningen anviste spredningsmodel i særlige tilfælde med meget afvigende ventilationsforhold kan erstattes af en konkret spredningsberegning med OML-modellen (udarbejdet af Danmarks Miljøundersøgelser).

Hvis den beregnede geneafstand er længere end den faktiske afstand fra anlægget til de omkringboende, skal der som udgangspunkt gives afslag, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 1, jf. stk. 3. Der fremgår dog følgende af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit B, om muligheden for at godkende det ansøgte, selvom lugtgeneafstanden er overskredet:

"Såfremt den beregnede geneafstand er større end den faktuelle afstand skal der gives afslag. I enkelte tilfælde kan der dog meddeles godkendelse, f.eks. hvis den ansøgte husdyrproduktion medfører uændrede eller færre lugtgener end den eksisterende produktion, samtidig med at afstanden til omboende er længere end 50 % af den beregnede geneafstand."

Ansøger vil for at overholde lugtgenekriterierne etablere biofilter på den nye stald, som vurderes at reducere lugten med 75 % og biologisk rensning på den gamle stald fra 2004, som vurderes at reducere lugten med 28 %. Hedensted kommune vurderer, at det er realistisk ud fra tilgængelig viden, at anlæggene vil reducere lugten med den angivne andel.

Nævnet har konstateret, at det af ansøger valgte biofilter ikke længere fremgår af Miljøstyrelsens teknologiliste¹⁴. Miljøstyrelsens teknologiliste er en oversigt over teknologier og teknikker til husdyrbrug, der har en dokumenteret miljøeffekt, ligesom teknologien er driftsikker. Miljøstyrelsen udarbejder og opdaterer listen på baggrund af Miljøstyrelsens krav til dokumentation for effekt og driftsstabilitet af teknologien og teknikken. Miljøstyrelsen sikrer igennem de testprotokoller, der udviklet i forbindelse med Miljøstyrelsens verifikationsordning for miljøeffektiv teknologi VERA, at kravene til dokumentation for et produkts effekt og driftsstabilitet er opfyldt. Det er nævnets opfattelse, at ansøger skal anvende en af de teknologier og teknikker, der er på Miljøstyrelsens liste, da disse teknologier og teknikker har en dokumenteret miljøeffekt og er driftsikre.

Nævnet finder herefter, at Miljøstyrelsens teknologiliste må betragtes som en faktuel oplysning. Ved Miljøstyrelsens opdatering af teknologilisten er der derfor tale om nye faktuelle oplysninger – nova. Nævnet skal som hovedregel lægge nye faktuelle oplysninger til grund ved en klagesags afgørelse.

En opdatering af Miljøstyrelsens teknologiliste, der består i, at den af ansøger valgte teknologi tages af teknologilisten, mens klagesagen behandles i nævnet, vil dermed have den følge, at teknologien ikke længere kan anvendes. Nævnet bemærker, at der på listen er en teknologi, hvormed der kan opnås næsten samme effekt som den teknologi, ansøger har anvendt i det ansøgte projekt. Nævnet finder herefter, at ansøger må vælge en anden teknologi end den anvendte.

Under sagens behandling i nævnet har nævnet endvidere fundet, at oplysninger om slagtesvinestalden fra 2004 og udvidelsen af denne ikke er anført korrekt i ansøgningen, herunder er gennemsnitsvægten for slagtesvin ikke korrekt angivet. Den beregnede lugtemission fra staldanlægget blev derved mindre end den lugtemission kommunen har anvendt i godkendelsen.

Ansøger har på denne baggrund tilkendegivet at ville nedjustere antallet af slagtesvin i ansøgt drift, opdele slagtesvinestalden fra 2004, således at udvidelsen fremstår som en egentlig tilbygning samt ændre biofilter til biologisk luftrensning.

Som det fremgår af ansøgningskemaet og afsnittet "Nye oplysninger" ovenfor, ligger der beboelse, omfattende af kategori II, som bl.a. omfatter område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål i en vægtet gennemsnitsafstand fra anlægget i det ansøgte projekt, som er kortere end den beregnede lugtgenæfstand.

Når lugtgenæfstanden er længere end den vægtede gennemsnitsafstand, skal der i udgangspunktet meddeles et afslag. Det følger imidlertid af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, pkt. B, at en udvidelse i enkelte tilfælde alligevel kan godkendes, f.eks. hvis den vægtede gennemsnitsafstand er længere end 50 pct. af genæfstanden, og udvidelsen ikke medfører øgede lugtgener i form af en stigende lugtemission. Kommunen skal dog i hvert tilfælde vurdere, om der er grundlag for at godkende det ansøgte på trods af overskridelsen af lugtgenæfstanden.

Ansøgers nye beregninger viser, at den vægtede gennemsnitsafstand til kategori II, som bl.a. omfatter område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål er 393,52 m, hvilket er længere end 50 pct. af genæfstanden på 685,48 m. Ansøgningens beregninger viser endvidere, at lugtgenæfstanden

---

¹⁴ http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/834E95BA-C443-4093-957D-F316FFB10317/0/Liste_på_mst.xls

ikke er længere i ansøgt drift end i nudrift, hvorfor udvidelsen ikke kan anses for at medføre øgede lugtgener.

Nævnet forstår kommunens godkendelse således, at kommunen har anvendt ovennævnte mulighed for at godkende det ansøgte projekt på trods af overskridelsen af lugtgeneafstanden, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit B.

Efter nævnets opfattelse følger der ikke af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit B, nogen retlig begrænsning af muligheden for at godkende et ansøgt projekt, selvom lugtgeneafstanden er overskredet, hvis blot de i bilag 3, afsnit B, anførte betingelser - om at det ansøgte ikke medfører øgede lugtgener i forhold til den eksisterende produktion, og at afstanden til omboende er længere end 50 % af geneafstanden - er opfyldt.

Nævnet finder på denne baggrund, at udvidelsen kan godkendes på trods af overskridelsen af lugtgeneafstanden, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit B.

Nævnet finder dog samtidig, at der i godkendelsen skal fastsættes vilkår, jf. husdyrbruglovens § 27, stk. 1, om anvendelse og egenkontrol af det biologiske luftrensningssystem. Nævnet har derfor tilføjet vilkår herom til godkendelsen, hvilket betyder, at Hedensted kommunes vilkår til lugt- og ammoniakreducerende teknologi ændres eller ophæves.

Beregningerne vedrørende de forventede lugtgener afhænger bl.a. af, hvor mange dyr der er opstaldet ad gangen. Nævnet finder derfor også, at der skal fastsættes vilkår om et maksimalt antal dyr, som må findes på stald ad gangen. Derudover finder nævnet i denne sag, at de forventede lugtgener tillige afhænger af den maksimale vægt og fordelingen af antal dyr i de enkelte stalde. Nævnet indsætter derfor vilkår i godkendelsen om, at produktionen i de enkelte staldafsnit ikke må overstige et nærmere fastsat antal dyr, som må findes på stald ad gangen, ligesom der fastsættes vilkår om maksimal vægt og antal stipladser og vægt på stald af gangen.

Det påhviler ejendommens indehaver at tilrettelægge produktionen, så vilkåret til enhver tid overholdes.

Til det af Det Økologiske Råd anførte om, at der bør stilles grænseværdier for lugt, bemærkes, at det ikke er muligt at stille vilkår i miljøgodkendelser af husdyrbrug om, at et husdyrbrug skal overholde egentlige lugtemissionsgrænseværdier. Som det fremgår af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, afsnit B, skal der i stedet foretages en vurdering på godkendelsestidspunktet af, om en sædvanlig drift af husdyrbruget med de givne vilkår vil medføre uacceptable lugtgener (geneafstande).

Nævnet skal i forhold til lugtgener i forbindelse med udbringning af husdyrgødning bemærke, at husdyrgødningsbekendtgørelsen kapital 9 regulerer udbringning af husdyrgødning generelt. Det fremgår af bekendtgørelsens § 24, stk. 1, at husdyrgødning ikke må udbringes på lørdage samt søn- og helligdage på arealer, der ligger nærmere end 200 meter fra byzone, sommerhusområder samt områder i landzone, der ved lokalplan er udlagt til boligformål. En selvejende institution (klager 1) er ved lokalplan udlagt til bl.a. boligformål. Nævnet finder, at institutionen er omfattet af bestemmelsen i husdyrgødningsbekendtgørelsen. Nævnet ophæver derfor den del af vilkår 45, der vedrører udbringning nærmere end 200 m fra institutionen på lørdage, søn- og helligdage, da en godkendelse

alene bør indeholde vilkår, der er nødvendige efter husdyrbrugloven og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, og som ikke fremgår af lovgivningen i øvrigt.

Nævnet finder, at udbringning af husdyrgødning fra husdyrbrug er sæsonbetinget og sker over en kortere periode forår og efterår afhængig af afgrøder på arealerne, og at husdyrgødningsbekendtgørelsens kap. 9 regulerer udbringning af husdyrgødning generelt. Ved reguleringen af husdyrbrug er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug. Nævnet finder efter en samlet vurdering, at kommunen har søgt at begrænse generne fra udbringning af husdyrgødning i forhold til klager 1.

BAT

BAT-begrebet er nærmere fastlagt i det såkaldte IPPC-direktiv¹⁵. I direktivets artikel 2, nr. 12, defineres "den bedste tilgængelige teknik" som:

"det mest effektive og avancerede trin i udviklingen af aktiviteter og driftsmetoder, som er udtryk for en given tekniks principielle praktiske egnethed som grundlag for emissionsgrænseværdier med henblik på at forhindre eller, hvor dette ikke er muligt, generelt begrænse emissionerne og indvirkningen på miljøet som helhed."

Definitionen af BAT indebærer, at vurderingen af, hvad der er BAT for en virksomhedstype, bl.a. må ansues i forhold til virksomhedens størrelse og i forhold til, om der er tale om en ny eller en bestående virksomhed. Det er imidlertid ikke den enkelte landmands økonomiske forhold, der indgår i vurderingen. Fastlæggelse af BAT skal gennemføres i forhold til, hvad der i almindelighed er opnåeligt for den pågældende branche eller industrigren, jf. direktivets artikel 2, nr. 12.

En ansøgning om godkendelse af husdyrbrug efter husdyrbruglovens § 11 eller § 12 skal indeholde oplysninger om husdyrbrugets valg af teknologi og produktionsmetoder, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 5, stk. 2, jf. bilag 2, pkt. G, nr. 27-28. Oplysningerne skal gives i form af en redegørelse bl.a. med dokumentation for, i hvilket omfang husdyrbruget anvender BAT til reduktion af ammoniakemissionen fra husdyrbrugets anlæg og udvaskningen af nitrat, samt oplysninger om hvordan et eventuelt fosforoverskud og udledning af fosfor nedbringes, jf. pkt. G, nr. 28.

Det følger af nævnets praksis, at kommunen i sager om godkendelse af husdyrbrug efter husdyrbruglovens § 11 eller § 12 skal anvende Miljøstyrelsens "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)"¹⁶ ved vurderingen af, om det ansøgte lever op til kravet om anvendelse af BAT. Vejledningen anviser en metode til fastsættelse af en ammoniakemissionsgrænseværdi for husdyrbrugets samlede anlæg.

Ved en samlet ny godkendelse, jf. husdyrbruglovens § 103, stk. 2, gælder kravet om anvendelse af BAT for både nye og eksisterende stalde. For krav til eksisterende dele af anlægget skal der dog efter lovens forarbejder fastsættes en rimelig frist til at opfylde BAT-krav, der fastsættes i en miljø-

---

¹⁵ Direktiv 2008/1/EF af 15. januar 2008 om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (kodificeret udgave).

¹⁶ "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)", Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, 2010.

godkendelse foranlediget af en ændring eller udvidelse. I forhold til eksisterende anlæg anføres følgende i Miljøstyrelsens introduktion til de vejledende emissionsgrænseværdier¹⁷:

"På den baggrund skal godkendelsesmyndigheden ud fra proportionalitetsmæssige betragtninger foretage en konkret og individuel vurdering af, hvad der objektivt set kan lade sig gøre i de eksisterende dele af anlægget inden for de led i produktionskæden, som indgår i fastlæggelsen af den bedste tilgængelige teknik (BAT). Godkendelsesmyndigheden bør i den forbindelse anvende de principper, som anvendes ved fastlæggelsen af den bedste tilgængelige teknik (BAT). Herefter bør der fastsættes en samlet emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg, hvorefter ansøger i overensstemmelse med bemærkningerne i afsnit 4.2, har frit valg på hele anlægget."

Det bemærkes, at vurderingen af, om BAT-kravet i husdyrbrugloven er opfyldt, er uafhængig af, om beskyttelsesniveauet for ammoniak, lugt, fosfor og nitrat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3 er overholdt.

Kommunen skal meddele afslag på en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 12, hvis lovens § 19 ikke er opfyldt, jf. lovens § 31.

Det følger af nævnets praksis, at Miljøstyrelsens "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)" i sager efter husdyrbruglovens §§ 11 og 12 skal anvendes ved vurderingen af, om ammoniakemissionen fra husdyrbrugets anlæg begrænses mest muligt ved anvendelse af BAT.

Ved fastsættelse af en emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg skal der ifølge vejledningen udregnes emissionsgrænser for de enkelte dele af (stald)anlægget. Summen af disse emissionsgrænser udgør emissionsgrænseværdien for det samlede anlæg, som skal overholdes af husdyrbruget.

Ansøger vil for at overholde lugtgenekriteriet etablere biofilter på den nye stald, der vurderes at reducere ammoniakemissionen med 65 % og biologisk rensning på den gamle stald fra 2004, som vurderes til at reducere ammoniakemissionen med 50 %. Kommunen vurderer, at det er realistisk ud fra tilgængelig viden, at anlæggene vil reducere ammoniakemissionen med den angivne andel.

Ansøger har oplyst overfor nævnet, at han vil anvende biologisk luftrensning i stedet for biofilter i den nye stald.

Efter nævnets beregninger vil projektet med de ændringer, ansøger har oplyst, medføre en faktisk ammoniakemission fra det samlede anlæg på i alt 6441,96 kg N/år.

Idet den faktiske emission herefter ikke overskrider den vejledende emissionsgrænseværdi for det samlede anlæg, finder nævnet, at det ansøgte projekt med de af ansøger tilkendegivne ændringer overholder husdyrbruglovens krav om, at husdyrbruget skal begrænse ammoniakemissionen mest muligt ved anvendelse af BAT.

Til det af Det Økologiske Råd anførte om, at der bør stilles grænseværdier for ammoniakemissionen, bemærkes, at det ikke er muligt at stille vilkår i miljøgodkendelser af husdyrbrug om, at et husdyrbrug skal overholde egentlige ammoniakemissionsgrænseværdier. Der skal i stedet foretages en vurdering på godkendelsestidspunktet af, om driften af husdyrbruget med de fastsatte vilkår, herun-

---

¹⁷ "Introduktion til Miljøstyrelsens vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) for husdyrbrug omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 11 og § 12", Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, 2010.

der virkemidler til nedbringelse af ammoniakemissionen, vil føre til, at ansøger overholder den samlede ammoniakemissionsgrænseværdi på anlægsniveau.

Nitrat til grundvand

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 9, stk. 1, jf. stk. 3, kan kommunen ikke tillade eller godkende husdyrbrug efter husdyrbruglovens §§ 10, 11, 12 eller 16, hvis det beskyttelsesniveau for nitrat i forhold til grundvand, der er fastlagt i bekendtgørelsens bilag 3, ikke er overholdt. Om beskyttelsesniveauet for nitrat i forhold til grundvand fremgår følgende af bekendtgørelsens bilag 3, afsnit D, punkt 2:

"Punkt 2. Beskyttelsesniveauet i forhold til grundvand.

Nitratfølsomme områder.

Det skal undersøges, hvorvidt der er udarbejdet indsatsplaner i relation til nitratfølsomme områder, der berører bedriftens arealer. Såfremt dette er tilfældet, skal miljøgodkendelsen og de deri fastsatte vilkår udarbejdes, således at de lever op til indsatsplanerne.

Udarbejdede indsatsplaner er en del af grundlaget for en miljøgodkendelse. Da zoneringsplanen som nævnt ikke er tilendebragt, skal der som overgangsløsning gælde følgende:

I nitratfølsomme indvindingsområder, hvor der endnu ikke er foretaget zoneringsplan, kan der i forbindelse med udvidelse af husdyrproduktion ikke tillades nogen merbelastning, såfremt udvaskningen fra rodzonen overstiger 50 mg nitrat per l i efter-situationen. Udvasningsberegningerne skal gennemføres ved anvendelse af udvasningsmodeller udarbejdet af Danmarks Jordbrugsforskning (Farm-N)."

Kommunen kan i særlige tilfælde fastsætte vilkår, der skærper det beskyttelsesniveau, der er fastlagt i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, jf. bekendtgørelsens § 11, stk. 2. Ved fastsættelse af skærpede vilkår skal kommunen anvende de beregningsmetoder, der fremgår af bekendtgørelsens bilag 3, og de kriterier for vilkårsfastsættelse, der fremgår af bekendtgørelsens bilag 4, jf. bekendtgørelsens § 11 stk. 4. Bilag 4, afsnit 4, har følgende ordlyd:

"4. Kriterier for nitrat til grundvand

Som angivet i bilag 3 vedrørende beskyttelsesniveauet for nitrat i grundvand skal det undersøges, hvorvidt der er udarbejdet indsatsplaner i relation til nitratfølsomme indvindingsområder, der berører bedriftens arealer. Er dette tilfældet skal godkendelsen og de deri fastsatte vilkår udarbejdes, så de lever op til indsatsplanerne.

A. Viser kortlægningen, jf. miljømålslovens § 8 a, at der er tale om arealer, der er nitratfølsomme, og hvor der vil blive udarbejdet et indsatsområde og på denne baggrund en indsatsplan, kan der efter konkret vurdering af en ansøgning stilles vilkår for de pågældende arealer i forhold til nitrat til grundvandet. Sådanne vilkår skal baseres på beskyttelsesniveauet og beregningsmetoden som angivet i bilag 3.

B. Viser kortlægningen, jf. miljømålslovens § 8 a, at der er tale om arealer, der er nitratfølsomme, og hvor der vil blive udarbejdet et indsatsområde, men som i en indsatsplan vil udgå som sådan, kan det efter en konkret vurdering af en ansøgning undlades at følge beskyttelsesniveauet for grundvand som angivet i bilag 3."

Hedensted Kommune har fastsat vilkår om anvendelse af grundvandsædskifte G10 på 23,9 ha, der ifølge kommunens miljøtekniske beskrivelse ligger i et nitratfølsomt indvindingsområde.

Hedensted Kommune har på forespørgsel fra nævnet oplyst, at der er arealer, der ligger i et område, der er udpeget som et nitratfølsomt indvindingsområde, og hvor kommunen vil udpege et indsatsområde og på denne baggrund udarbejde en indsatsplan. Herudover har kommunen oplyst, at en andel af ansøgers arealer ligger i et område, der ikke er udpeget som et nitratfølsomt indvindingsområde, men hvor kommunen agter at udpege et indsatsområde og på denne baggrund udarbejde en indsatsplan.

Det er nævnets opfattelse, at kommunen kun kan fastsætte vilkår med henblik på begrænsning af nitratudvaskning til grundvandet på arealer, der ligger i et område, der er udpeget som et nitratfølsomt indvindingsområde. Efter nævnets opfattelse kan der dermed ikke efter husdyrgodkendelsesbe-

kendtgørelsen fastsættes vilkår vedrørende nitratudvaskning på arealer, der ikke ligger i et nitratfølsomt indvindingsområde, selv om kommunen på trods af dette vil udpege et indsatsområde og på denne baggrund udarbejde en indsatsplan.

Nævnet har fra ansøger modtaget en beregning af udvaskningsindekset for så vidt angår nitrat til grundvand på de arealer, der ligger i nitratfølsomt indvindingsområde.

Nævnet finder herefter, at Hedensted Kommunes vilkår nr. 44, der vedrører krav om grundvands-sædskifte på nærmere bestemte arealer, skal ændres til et krav om grundvandssædskifte G4 og til kun at omfatte mark nr. 50-2, 57-3 og 58-1.

Da ansøger har nedbragt omfanget af arealer, hvorpå der anvendes grundvandssædskifte, ligesom grundvandssædskiftet er ændret fra G10 til G4, sker der en større udvaskning af nitrat til overfladevand fra arealerne. Kravet til maksimal kvælstofudvaskning til overfladevand er herefter ikke opfyldt.

Nævnet har i samarbejde med ansøgers konsulent beregnet, at kravet om reduktion af kvælstofudvaskningen til overfladevand vil være overholdt i det ansøgte projekt, hvis der hvert år etableres 1,5 % efterafgrøder ud over de til enhver tid gældende lovpligtige efterafgrøder, eller at der udbringes maksimalt 1,36 DE/ha. Der tilføjes et vilkår herom i godkendelsen.

Transport- og trafikgener

Kommunen skal i en miljøgodkendelse efter § 12 fastsætte vilkår, der sikrer, at husdyrbruget kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne, jf. husdyrbruglovens § 19, nr. 2, jf. § 27. Hvis husdyrbruget ligger mindre end 300 meter fra hhv. boliger eller boligområder mv., skal der altid fastsættes sådanne vilkår, jf. husdyrbruglovens § 27, stk. 1, 2. pkt., jf. § 20. Hvis husdyrbruglovens § 19 ikke er opfyldt, skal kommunen meddele afslag på ansøgningen, jf. § 31.

Det fremgår af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 5, stk. 2, jf. bilag 2 pkt. D12 og H35, at en ansøgning om godkendelse efter husdyrbruglovens § 12 skal indeholde oplysninger om virksomhedens interne transportveje samt til- og frakørselsforhold, herunder transport af gødning, dyr mv. Endvidere skal støjbelastningen i forhold til transport vurderes.

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 7, stk. 2, skal kommunen i forbindelse med en ansøgning om godkendelse vurdere, om til- og frakørsel til virksomheden vil kunne ske uden væsentlige miljømæssige gener for de omboende.

Gener affødt af trafik forbundet med driften af et husdyrbrug kan f.eks. opstå som følge af til- og frakørsel af dyr og foder samt kørsel på offentlig vej ved udbringning og opbevaring af husdyrgødning og anden form for gødning. Ved reguleringen af husdyrbrug er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug. Færdsel på offentlig vej reguleres af færdselsloven og håndhæves af politiet.

I en godkendelse kan der derfor primært stilles vilkår om anvendelse af bestemte adgangsveje til virksomheden. For virksomhedens egne køretøjer kan der herudover stilles vilkår om, hvilke veje der

skal benyttes ved til- eller frakørsel. Endelig kan der stilles krav om, at til- eller frakørsel af foder, gødning mv. kun må ske på bestemte tidspunkter.

Nævnet finder efter en samlet vurdering, at Hedensted Kommune på tilstrækkelig vis har søgt at begrænse generne fra transport/trafik ved de stillede vilkår.

Øvrige bemærkninger

For så vidt angår det af klager 1 anførte om, at den ansøgte bedrift indebærer giftdampe i omgivelserne, bemærkes, at Natur- og Miljøklagenævnet ved afgørelser om miljøgodkendelse efter husdyrbrugloven, kun kan tage stilling til forhold, der er omfattet af husdyrbrugloven. Nævnet har således ingen kompetence til at tage stilling til klagepunkterne vedrørende sundhedsfare.

Klager 2 fremhæver i sin klage, at der i forbindelse med den tidligere godkendelse fra 2004 er stillet vilkår om fornyet vurdering af nedbringelse af ammoniakfordampning. Klager 2 mener ikke, at kommunen i forbindelse med nærværende miljøgodkendelse har vurderet dette. Nævnet skal til klagepunktet bemærke, at det fremgår af overgangsgangsreglen i husdyrbruglovens § 103, stk. 2, at første gang der meddeles godkendelse efter lovens § 11 eller § 12, skal godkendelsen omfatte hele anlægget og alle bedriftens arealer. I forbindelse med en ansøgning om udvidelse skal ansøger bl.a. overholde det generelle ammoniakreduktionskrav samt BAT. Nævnet finder derfor, at kommunen med nærværende miljøgodkendelse, der omfatter hele anlægget, har foretaget en fornyet vurdering af ammoniakfordampningen.

Klager 2 finder tillige, at vilkår i den tidligere miljøgodkendelse vedrørende 10 meter husdyrgødningsfri bræmme omkring nærmere angivne arealer skulle have været videreført i nærværende miljøgodkendelse. Nævnet har konstateret, at det fremgår af vilkår nr. 46, at der er fastsat krav om 10 meter husdyrgødningsfri bræmme omkring de arealer klager peger på.

Klager 2 anfører, at husdyrgødningen vil indeholde mere kvælstof, da ansøger reducerer ammoniakemissionen fra anlægget ved anvendelse af biofilter og biologisk rensning. Klager 2 mener herefter, at arealerne vil blive tilført kvælstof ud over normen. Nævnet må forstå klager 2's klagepunkt, som en bekymring om, hvorvidt ansøger tilfører arealerne kvælstof udover den kvælstofnorm, der er fastsat i lovbekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække¹⁸. Nævnet skal hertil bemærke, at ansøgningssystemet husdyrgodkendelse.dk, som, jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 5, stk. 2, skal anvendes i forbindelse med ansøgninger om etablering, udvidelse eller ændring af et husdyrbrug, der er omfattet af § 11 eller § 12 i husdyrbrugloven indeholder beregningsmetoder, der sikrer, at forholdet mellem DE og kvælstofindholdet i husdyrgødningen svarer til den gældende gødningsproduktion. Dvs. at ansøgningssystemet i beregningerne af kvælstofindholdet i den producerede gødning tager højde for mængden af kvælstof i gødningen, når der anvendes lugt- og ammoniakbegrænsende teknologier. Nævnet finder herefter, at der ved anvendelse af ansøgningssystemet er taget højde for klagepunktet.

Klager 2 anfører i klagen, at kommunen i miljøgodkendelsen burde have fastsat vilkår, der regulerer en eventuel overtrædelse af miljøgodkendelsens vilkår. Nævnet skal hertil bemærke, at det hører under kommunens tilsynspligt at påse, at miljøgodkendelsen og vilkårene heri overholdes, jf. husdyrbruglovens § 44, stk. 2. Såfremt kommunen i forbindelse med et tilsyn vurderer, at miljøgodken-

---

¹⁸ Lovbekendtgørelse nr. 415 af 3. maj 2011 om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække.

delsens vilkår ikke overholdes, fremgår det af husdyrbruglovens § 46, at tilsynsmyndigheden skal foranledige et ulovligt forhold lovliggjort. Det følger endvidere af lovens § 48, at tilsynsmyndigheden i de i § 46 nævnte situationer skal meddele den for forholdet ansvarlige, at det ulovlige forhold skal bringes til ophør. Tilsynsmyndighedens sanktionsmuligheder er dermed allerede fastsat i husdyrbrugloven.

Klager 2 udtrykker i klagen endvidere bekymring om, at der ikke føres tilstrækkeligt tilsyn med, at miljøgodkendelsens vilkår overholdes. Nævnet skal hertil bemærke, at nævnet ikke kan tage stilling til klager over kommunernes udførelse af den tilsynsforpligtelse, der påhviler dem efter lovgivningen. Nævnet må i stedet henvise klager til at rette henvendelse herom til den pågældende statsforvaltning, her Statsforvaltningen Midtjylland.

Det er i klagen fra Det Økologiske Råd anført, at beregningerne for fosfor i ansøgt drift i ansøgningen er forkerte. Nævnet skal hertil bemærke, at ansøgningens beregninger er foretaget i husdyrgodkendelse.dk, som krævet efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 5. Husdyrgodkendelse.dk er et digitalt ansøgningssystem, hvis miljøberegninger udføres i overensstemmelse med husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3. Systemet er datateknisk, indholds- og beregningsmæssigt dokumenteret, og er undergivet Miljøstyrelsens løbende tilsyn. Nævnet har ikke i den foreliggende sag fundet grundlag for at tilsidesætte ansøgningens beregninger.

Natur- og Miljøklagenævnet gør for en god ordens skyld opmærksom på, at en række af de fastsatte vilkår i miljøgodkendelsen afspejler generelle krav fastsat i blandt andet husdyrgødningsbekendtgørelsen. Når sådanne krav indarbejdes som vilkår i miljøgodkendelsen, kan der opstå tvivl om, hvad der gælder i en håndhævelsessituation. Natur- og Miljøklagenævnet anbefaler derfor generelt, at en godkendelse alene indeholder de vilkår, der er nødvendige efter husdyrbrugloven og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, og som ikke fremgår af lovgivningen i øvrigt.

På denne baggrund stadfæster Natur- og Miljøklagenævnet Hedensted Kommunes afgørelse af 29. august 2008 om godkendelse til udvidelse af slagtesvineproduktion på Overvej 10, 7140 Stouby med følgende ændringer:

Vilkår nr. 2 ændres til:

Godkendelsen omfatter en årsproduktion på 20.946 slagtesvin (30-102 kg) svarende til 598,5 dyreenheder (DE)¹⁹.

Inden for dette produktionsloft tillades afvigelser i ind- og udgangsvægten, så længe den maksimale afgangsvægt ikke overstiger 110 kg. pr. svin, og indgangsvægten ikke kommer under 25 kg, ligesom den maksimale vægt på stald af gangen ikke må overstige 355.278 kg i alt.

Produktionen i de enkelte staldafsnit må ikke overstige de i tabellen anførte antal:

---

¹⁹ Beregnet efter bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006 om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. Anvendes omregningsfaktorerne i bekendtgørelse nr. 717 af 2. juli 2009 om ændring af bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006 om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. svarer årsproduktionen til 537,95 DE.

Stald ID	Antal dyr	Antal stipladser
Gl. Stalde	3802	1083
Stald (2004)	6935	1950
Udvidelse af stald (2004)	1459	336
Ny stald	8750	2014

Vilkår nr. 14 ændres til:

I den nye stald skal der etableres et biologisk luftrensningsanlæg, hvor al afgangsluft renses, således at 73 % af lugten fjernes.

I udvidelsen af slagtesvinestalden fra 2004 skal der etableres et biologisk luftrensningsanlæg, hvor halvdelen af afgangsluft renses, således at 36,5 % af lugten fjernes.

I stalden fra 2004 skal der etableres et biologisk luftrensningsanlæg, hvor 35 % afgangsluft renses, således at 25,6 % af lugten fjernes.

Vilkår nr. 15 ændres til:

Luftrensningsanlægget skal være forsynet med trykmåler, vandmåler samt alarm.

Vilkår nr. 16 ændres til:

Luftrensningsanlægget skal være i drift året rundt.

Vilkår nr. 17 ændres til:

Luftrensningsanlægget skal vedligeholdes i overensstemmelse med producentens vejledning. Producentens vejledning skal opbevares på husdyrbruget.

Vilkår nr. 18 og 19 ophæves.

Som vilkår nr. 42 a indsættes:

Der skal hvert år etableres 1,5 % efterafgrøder ud over de til enhver tid gældende lovpligtige efterafgrøder, eller der må maksimalt udbringes 1,36 DE/ha.

Vilkår nr. 44 ændres til:

Markerne 50-2, 57-3 og 58-1 skal følge Grundvandsædskifte G4.

Følgende del af vilkår nr. 45 ophæves:

Udsprengning af husdyrgødning må ikke ske nærmere end 200 m fra [den selvejende institution], på lørdage, søndage og helligdage.

Punkt 6 i vilkår nr. 47 ændres til:

Dokumentation for drift af visse arealer med G4 sædskifte, f.eks. markplaner.

Vilkår nr. 54 ændres til:

Der skal føres en logbog for luftrensningsanlægget, hvori følgende registreres:

- Ledningsevnen (som minimum på timebasis)
- Vandforbruget
- Luftrensningsanlæggets driftstid

- Månedlige målinger af tryktabet
- Tidspunkter for rengøring/skiftning af filtre
- Enhver form for driftsstop med angivelse af årsag og varighed

Efter vilkår nr. 54 indsættes følgende vilkår:

54 a. Der skal indgås en skriftlig aftale med producenten om serviceeftersyn af luftrensningsanlægget. Luftrensningsanlægget skal kontrolleres af producenten mindst hver fjerde måned. Kalibrering af ledningsevnesensoren skal foretages mindst én gang årligt. Serviceaftalen med producenten skal opbevares på husdyrbruget.

54 b. Tilsynsmyndigheden skal underrettes, såfremt luftrensningsanlægget er ude af drift i en periode på mere end 1 uge.

54 c. Logbogen/elektronisk registrering samt kontrolrapporter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

Lene Juul Nielsen
Specialkonsulent

/

Betina Madsen
Fuldmægtig, cand. jur.

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

LRØ-rådgivning, att. Annette Phil Pedersen: APP@lro.dk

Det Økologiske Råd, att. Hans Nielsen, info@ecocouncil.dk

Hedensted Kommune, sagsnr. 766100919, raadhus@hedensted.dk

og pr. brev til:

Jeppe V. Christensen, Ndr. Strandvej 20, 8700 Horsens

Vrigsted Efterskole, att. Kirsten Weile, Overvej 12, 7140 Stouby

Carsten Andersen, Hornum Østermarksvej 4, 8783 Hornsyld